

การวิเคราะห์เชิงปรัชญา เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง

นางนิรมล ทัพเวช

006840

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ. ศ. 2524

I1598027b

PHILOSOPHICAL ASPECTS OF TRAI PHUMPHRARUANG : AN ANALYSIS

Mrs. Niramol Tapvech

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เชิงปรัชญา เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง

โดย นางนิรมล ทัพเวช

ภาควิชา ปรัชญา

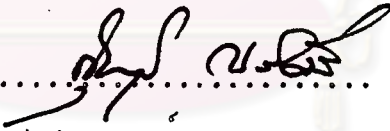
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ

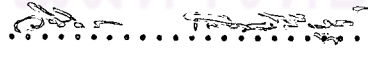
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ฌ รังษี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกตวิสิษฐ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เชิงปรัชญา เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง
ชื่อ นิสิต นางนิรมล หัพพะเวช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ
ภาควิชา ปรัชญา
ปีการศึกษา 2524

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาพระศนะทางปรัชญา จากไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีผู้ยกย่องให้เป็นวิทยานิพนธ์เล่มแรกของไทย โดยผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ไตรภูมิพระร่วงนั้น นอกจากจะเป็นวรรณกรรมที่ให้คุณค่าทางด้านศีลธรรมแล้ว ยังจะบรรจุพระศนะทางปรัชญา และรากฐานแนวคิดทางการเมืองของไทยด้วย

ผู้วิจัยพบว่า พระศนะทางอภิปรัชญานั้น ไตรภูมิพระร่วงได้เสนอคำตอบเกี่ยวกับความเป็นจริงไว้ 2 ประการ คือ รูป (อันได้แก่ มหาภูตรูป 4 และอุปาทายรูป 24) กับนาม (อันได้แก่ จิต, เจตสิก และนิพพาน) และได้พูดถึงปัญหาเกี่ยวกับจักรวาล กำเนิดชีวิต และความเชื่อต่อเรื่องกรรมไว้อย่างละเอียดลออ เป็นการจูงใจให้ผู้อ่านประพาศิตนอยู่ในศีลธรรมอันดี โดยมีความหวังว่า จะได้รับผลกรรมที่ดีตอบสนองตามกฎแห่งกรรม

ค่านิยมวิทยา ได้เสนอวิธีที่จะทำให้เราเข้าถึงความจริงทั้งในระดับสมมติสัจจะ และปรมาตตสัจจะ เพราะคำนึงถึงความเป็นจริงที่ว่า มีบุคคลบางประเภทที่มุ่งดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จในระดับโลกีย์และมีบุคคลประเภทหนึ่ง ที่มุ่งดำเนินชีวิตไปสู่ความหลุดพ้น ซึ่งเป็นความสำเร็จในระดับโลกุตระอันหมายถึง นิพพาน ดังนั้น จึงได้เสนอแนะวิธีเข้าถึงความจริงทั้ง 2 ระดับ ดังที่ได้กล่าวมานี้

วรรณกรรมเรื่องนี้ แต่งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสั่งสอนให้คนประพฤติดีตามแนวคำสอนของพุทธศาสนา มีการพรรณนาสภาพของอบายภูมิอย่างน่าสะทึงกลัว, พรรณนาความรื่นรมย์ในสุคติภูมิ และชี้ให้เห็นถึงการกระทำอันจะเป็นสาเหตุที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายได้ไปเกิดในภูมิเหล่านั้นตามกฎแห่งกรรม การเสนออุดมคติ หรือจุดหมายปลายทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. ทางโลก สอนให้มนุษย์กระทำความดี โดยมีจุดหมายดังนี้
  - 1.1 ใ้ได้รับผลดีตอบสนองในชาตินี้
  - 1.2 ใ้ไปเกิดใหม่ในภพที่ดี เช่น การใ้ไปเกิดในสวรรค์ หรือถ้าไปเกิดเป็นมนุษย์ ก็ขอให้ใ้เป็นมนุษย์ในอัครกुरुทวีป ดินแดนที่นารื่นรมย์ หรือเกิดในยุคพระศรีอาริยมกไตรย์เป็นต้น

2. ทางธรรม มีนิพพานเป็นจุดหมายปลายทาง โดยเชื่อว่านิพพานเป็นความสุข-นิรันดร

เรื่องคำทางจริยะ ถือว่า เจตนา เป็นตัวตัดสินการกระทำของมนุษย์ เพราะเจตนาเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการกระทำ ถ้ามีเจตนาดีการแสดงออกก็ย่อมจะดีตามไปด้วย ซึ่งความคิดเช่นนี้เป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดความมั่นคงทางการเมืองด้วย เพราะถ้าพลเมืองกลัวบาปไม่กล้าคิดทำความชั่ว สังคมก็จะพลอยร่มเย็น และสงบสุข

ดังนั้น อาจสรุปแนวคิดทางการเมืองการปกครองได้ว่า เน้นจากค่านิยมมาสู่สังคม คือเชื่อว่าถ้าค่านิยมดี สังคมก็จะดีด้วย คำสอนส่วนใหญ่จึงมุ่งให้ปัจเจกมีคุณธรรมในตน ปลุกฝังใ้กระทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ซึ่งจะมีผลใ้การเมืองการปกครองรัฐเป็นไปอย่างราบรื่นด้วย

จะเห็นได้ว่า ไตรภูมิพระร่วง ใ้เสนอทรรศนะทางปรัชญาหลายแขนง เช่น อภิปรัชญา ญาณวิทยา และมีการเน้นในด้านการปลุกฝังค่านิยมทางจริยะ ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานแนวคิดทางการเมืองการปกครองของไทยในสมัยสุโขทัยใ้เป็นอย่างดี และค่านิยมเหล่านั้นยังมีอิทธิพลต่อชาวไทยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

Thesis Title   Philosophical Aspects of Traiphumhraruang : An
Analysis.
Name   Mrs. Niramol Tapvech
Thesis Advisor   Associate Professor Kirti Bunchua
Department   Philosophy
Academic Year   1981

ABSTRACT

The aim of this thesis is to study the concepts of philosophy in Traiphumhraruang, a well - recognized Thai literature as the first Buddhist Catechism. It is hypothesized that this literature, besides having moral value, contains some philosophical concepts and basic political concepts of Thailand.

It was found that in Metaphysics, the Traiphumhraruang has proposed two answers about reality. One is the matter (that is four primary elements and twenty - four derivatives), and the other is the abstract (which consists of mind, mental factors, and Nirvana). It also discusses about the problems of the Universe, the origin of lives, and the beliefs in the law of Karma in details to convince the readers in performing good deeds for a good return as a reward (according to the law of Karma).

In Epistemology, it proposes a way to discover both conventional and ultimate truths; for in the real life some individuals need only mundane happiness but some want to reach the level of liberation of souls, the supramundane level of happiness or Nirvana.

Traiphumphraruang is written with the aims to teach morality in the way of Buddhism. Fearful description of states of misery and ecstatic description of the happy states are exemplified. The actions to cause men to be reborn in such states according to the law of Karma are provided. It proposes 2 kinds of ideal distinction to lead human lives.

1. In worldly ways, it aims to teach man to perform good deeds for the following purposes,

1.1 to get a good return in his present world.

1.2 to be reborn in a better world, for example, in the heaven, in Utaraguru land or the land of pleasure, if being born as a human - being, or in the Age of Phra - Sriariyamatrai etc.

2. In moral sense, its ultimate goal is to reach Nirvana with an everlasting happiness.

For the value of moral it is stated that the will is the judge of human action because it instigates the action: good will, good action. This belief is a base to cause political stability. If the people are afraid of committing sins, then the society will be in harmony.

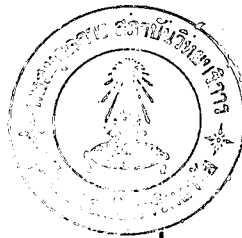
So it may be concluded that the ideas of state administration is emphasized in the view of "reforming individuals to society" with a belief that : good individuals forms, good society. So most of its teaching aim at the morality of individuals by means of inslilling love and virtues, in their lives, their speech, and their mind. This will eventually result in the smooth administration of the states.

Consequently, it is clear that the Traiphumphraruang proposes many philosophical principles in Metaphysics and Epistemology, and emphasizes on the moral values which reflects some basic ideas in political administration in Sukothai Period. These values also have influenced on the Thai peoples' beliefs up to the present time.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้โดยได้รับความกรุณา และความร่วมมือจากผู้มีพระคุณ
หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอถือโอกาสกราบขอบพระคุณ และขอบคุณทานผู้มีนามต่อไปนี้

รองศาสตราจารย์ กิรติ บุญเจือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำ
ปรึกษา และให้กำลังใจด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งตลอดเวลาที่ทำการวิจัย

พระราชวรมณี แห่งวัดพระพิเรนทร์ กรุงเทพฯ ผู้ซึ่งสละเวลาอันมีค่าให้คำ-
แนะนำอันมีประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ศาสตราจารย์ ดร. วิทย์ วิศทเวทย์, รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ฅ รังษี,
รองศาสตราจารย์ กิรติ บุญเจือ, อาจารย์สุชีพ บุญญาภาพ และคณาจารย์ทุกท่านที่
ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางปรัชญาแก่ผู้วิจัย

อาจารย์สุณิสา วิลัยรักษ์, อาจารย์สุภาพร มากแจ้ง, อาจารย์แสงอรุณ โปร่งธูระ
และอาจารย์ลัดดา สุวรรณเพิ่ม ผู้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านการพิมพ์เป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์

และสุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ได้ให้ทุน-
อุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

นิรมล ทัทเวช

รหัสที่ใช้ในการอ้างอิงพระไตรปิฎก

<u>คำย่อ</u>	<u>ย่อมาจาก</u>	
ที. ปา.	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค
ที. ม.	ทีฆนิกาย	มหาวรรค
ม. จุฬ.	มัชฌิมนิกาย	จุฬกัมมวิภังคสูตร
ม. มุ.	มัชฌิมนิกาย	มูลัตถศาสน์
สัง. ส.	สังยุตตนิกาย	สคาถาวรรค
สัง. ม.	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค
อัง. จตุก.	อังคุตตรนิกาย	จตุกนิบาต
อัง. ติก.	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต
ขุท. อุ.	ขุททกนิกาย	อุทาน
ขุท. ชา.	ขุททกนิกาย	ชาดก
ขุท. จุ.	ขุททกนิกาย	จุฬินิเทศ

สำหรับตัวเลขหลังคำย่อ นั้น เลขตัวแรก หมายถึง เล่ม ตัวที่สอง หมายถึง ข้อ และตัวที่สาม หมายถึง หน้า

ตัวอย่าง เช่น สัง. ส. 15/554/190 หมายความว่า สังยุตตนิกาย สคาถาวรรค พระไตรปิฎก เล่มที่ 15 ข้อ 554 หน้า 190

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
2 ประวัติความเป็นมา และ เนื้อเรื่อง	3
3 อภิปราย	10
- ความเป็นจริงคืออะไร	10
- ปัญหาเกี่ยวกับจักรวาล	28
- กำเนิดของชีวิต	35
- ความเชื่อในเรื่องกรรม	44
4 ญาณวิทยา	50
- ที่มาของความรู้	51
- อะไรคือสิ่งที่เรารู้	57
- จะสร้างความรู้ได้อย่างไร	69
5 จริยศาสตร์ และแนวคิดทางการเมือง	75
- อุดมคติสูงสุดของมนุษย์	76
- เกณฑ์การตัดสินการกระทำ	82
- รัฐในอุดมคติ	84
- สรุปรัตถรณะทางจริยศาสตร์ และแนวคิดทางการเมือง	98
6 บทสรุป และขอเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	104

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย